

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Kemijoen vesistöissä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että Kemijoen vesistöissä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta annettu laki kumottaisiin. Lakiin sisältyvä eräitä verovapauksia koskeva säännös on Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) vuoksi tarpeen kumota.

Kun lakiin ei tämän jälkeen jäisi enää muita vielä sovellettavia materiaalisia säännöksiä, laki ehdotetaan kumottavaksi kokonaisuudessaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään ETA-sopimuksen tullessa voimaan.

ESITYKSEN PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Kemijoki Oy perustettiin vuoden 1954 lopulla valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa perustettavalle Kemijoki Oy nimiselle osakeyhtiölle valtion Kemijoessa ja sen lisäjoissa omistamia vesivoimaoikeuksia annetun lain (458/52; *Kemijokilaki*) nojalla. Lakia on sittemmin muutettu vuonna 1954, jolloin myös lain nimike muutettiin laiksi Kemijoen vesistöissä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta. Laki on luonteeltaan luovutuslaki eli se on sisältänyt valtioneuvostolle annetut valtuudet tietyn valtion omaisuuden luovuttamisesta perustettavalle yhtiölle. Tältä osin laki on ollut periaatteessa kertaluonteista tapahtumaa sääntelevä. Sen lisäksi siihen on sisällytynyt valtion vähimmäisomistusosuutta ja valtion muuta määräysvallan turvaamista koskevia säännöksiä, jotka on kumottu vuonna 1991 annetulla lailla valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91). Materiaalisista säännöksistä on edelleen voimassa lain 5 §, joka koskee eräiden osakekirjojen, luovutuskirjojen ja velkasitoumusten verovapautta. Kaikki lain vielä voimassa olevat säännökset, lukuunottamatta

5 §:n 2 momenttia, ovat siinä muodossa, jonka ne saivat vuoden 1954 laissa.

Kemijokilain 1 §:n 1 momentissa valtioneuvosto oikeutettiin perustettavalle yhtiölle sähkövoiman tuotantoa varten luovuttamaan valtion Kemijoen vesistöissä omistamia vesialueita ja koskitiloja tai niiden osuuksia sekä valtion tämän vesistön varrella omistamia, voimalaitosten rakentamista ja veden patoamista varten tarpeellisia maa-alueita, osakkeita tai muuta korvausta vastaan. Pykälän 2 momentin mukaan tällainen omaisuuden vaihto tuli olla mahdollista myös milloin yksityiselle Kemijoen vesistöissä kuuluvaa, 1 momentissa tarkoitettua omaisuutta tarjotaan vaihdettavaksi vastaavanlaiseen Kemijoki Oy:lle tai valtiolle Kemijoen vesistöissä taikka muualla kuuluvaan omaisuuteen, edellyttäen kuitenkin, että vaihdon oli katsottava edistävän Kemijoen vesistön yhtenäistä ja järkipäristä rakentamista sekä maan vesivoimavarojen tarkoituksenmukaista hyväksi käyttöä.

Lain 5 §:n 1 momentin mukaan yhtiötä ”muodostettaessa tai sen osakepääomaa korotettaessa annettavat osakekirjat sekä ne luovutuskirjat, jotka annetaan tämän lain nojalla omaisuutta kokonaan tai osaksi osakkeita vas-

taan Kemijoki Oy:lle luovutettaessa taikka sanotun yhtiön tai valtion ja yksityisten välillä vaihdettaessa, samoin kuin Kemijoki Oy:lle omaisuutta luovuttavalle osakkeiden lisäksi ehkä annettavat velkasitoumukset ovat leimaverosta vapaat”. Pykälän 2 momentin mukaan edellä tarkoitettuun omaisuuden luovutukseen ei sovelleta ”verolakien säännöksiä omaisuuden satunnaisesta luovutuksesta saadun voiton verottamisesta”.

2. Ehdotetut muutokset

Kemijokilain voimassa olevista säännöksistä käytännön merkitystä on enää lain 5 §:n mukaisella osakekirjojen, luovutuskirjojen ja velkasitoumusten verovapaudella. Näidenkin merkitys Kemijoki Oy:lle on suhteellisen vähäinen.

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) tultua voimaan kaikkia yritysten saamia tukimuotoja on tarkasteltava mainitun sopimuksen valossa. ETA-sopimuksessa tai sen liiteaineistossa ei sinänsä ole määritelty tai käsitelty verolainsäädännön piiriin kuuluvia kysymyksiä. Vaikka verotus ei siten kuulu sopimuksen piiriin, kuuluvat sopimuksen valtioneuvoston mukaiset veroetuudet kuitenkin siihen. Sopimuksen kannalta merkityksellisiä ovat sellaiset veroetuudet, joilla voi olla vaikutusta kilpailuolosuhteisiin.

Kemijoki Oy:n nykyinen rajoitettu lakiin perustuva verovapaus on luonteeltaan sellainen yksittäiselle yritykselle myönnetty verohuojennus, joka voidaan rinnastaa avustusmuotoiseen tukeen. Sen konkreettista vaikutusta kilpailuolosuhteisiin on sinänsä vaikea arvioida, mutta potentiaalisena tekijänä se on otettava huomioon. Kun verovapautta voidaan pitää ETA-sopimuksen kanssa ristiriidassa olevana tukena, ehdotetaan asiaa koskeva säännös kumottavaksi.

Kumottaessa verovapautta koskeva säännös

lakiin ei jäisi enää muita materiaalisia vielä sovellettavia säännöksiä kuin 5 §:n 2 momenttiin sisältyvä satunnaisen myyntivoiton verotusta koskeva poikkeus. Sen säilyttämistä edellä tarkoitettujen muutoksen jälkeen ei voida enää pitää perusteltuna, minkä vuoksi ehdotetaan kyseinen säännös samaten kumottavaksi. Laisista on jo aikaisemmin, vuonna 1991 annetulla lailla valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä kumottu valtion vähimmäisomistusta koskevat säännökset. Lain kumoamisen jälkeen valtion hallinnointi yhtiössä tulisi tapahtumaan viimeksi mainitun lain säännösten mukaisesti.

3. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu kauppa- ja teollisuusministeriössä virkatyönä. Esityksen perustana on ollut ministeriön asettaman valtionyritysten ETA-työryhmän asiaa koskeva ehdotus.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä organisatorisia tai taloudellisia vaikutuksia. Lain voimaantulon jälkeen koskiomaisuuksien luovutuksista maksettaisiin leimaveroa yleisten leimaverosäännösten mukaisesti ja niihin sovellettaisiin yleisiä satunnaisen myyntivoiton verotusta koskevia säännöksiä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan viimeistään ETA-sopimuksen tullessa voimaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Kemijoen vesistöissä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

| | |
|--|---|
| 1 § | 2 § |
| Täten kumotaan Kemijoen vesistöissä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta 29 päivänä joulukuuta 1952 annettu laki (458/52) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. | Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 . |

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Kauppa- ja teollisuusministeri *Pekka Tuomisto*

